

5. Bulahovskij L. Uchebnik russkogo jazyka dlja shkoly s ukrainskim jazykom prepodavaniya. Uchebnik dlja trudovoj shkoly. Vtoroj koncentr. V god obuchenija / L. Bulahovskij, A. Feoktistov, A. Finkel'. – X. : Gosizdat Ukrainy, 1930. – 77 p.
6. Bulahovs'kyj L. A. Porivnjal'ne vyvchennja ukrai'ns'koi' i rosij's'koi' mov / L. A. Bulahovs'kyj // Shljah osvity. – 1924. – № 11 – 12. – P. 74 – 85.
7. Lukinova T. B. Naukova spadshhyna vydatnogo slavista i rozvytok jogo idej na suchasnomu etapi: zahody po vshanuvannju pam'jati L. A. Bulahovs'kogo / T. B. Lukinova // Visnyk AN URSR. – 1989. – № 4. – P. 88 – 93.
8. Putij T. N. Funkcionirovanie russkogo jazyka v dvujazychnom obrazovatel'nom prostranstve / T. N. Putij. – SPb : Zlatoust, 2010. – 242 p.
9. Putij T. N. Soderzhanie shkol'nogo kursa russkogo jazyka v istoricheskoj perspektive / T. N. Putij // Visnik Zaporiz'kogo nacional'nogo universitetu. – 2012. – № 1(17). – P. 79 – 82.

УДК 37.014.542

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ГІМНАЗІЙНОЇ ОСВІТИ ЖІНОК НА СЛОБОЖАНЩИНІ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ) В УМОВАХ СУЧАСНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ УКРАЇНИ

Ульянова В.С., к. пед. н., доцент

Комунальний заклад „Харківська гуманітарно-педагогічна академія” Харківської обласної ради, провулок Руставелі, 7, м. Харків, Україна

kharkivska_hgra@ukr.net

У статті проаналізовано використання досвіду організації гімназичної освіти жінок на Слобожанщині в умовах сучасної музичної освіти педагогічних вищих навчальних закладах України. Розглянуто систему додаткових вимог до рівня професійної компетентності майбутніх вчителів музичного мистецтва. В умовах розбудови сучасної освіти в Україні, акценти практичних та теоретичних завдань співпадають з багатогранністю навчальних систем минулого, зокрема державні та приватні навчальні заклади, звернення до домашньої освіти з метою поліпшення знань початкової освіти (рідної та іноземних мов).

Ключові слова: досвід, гімназична освіта, сучасна музична освіта, педагогічні ВНЗ України, Слобожанщина.

ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОПЫТА ГИМНАЗИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ ЖЕНЩИН НА СЛОБОЖАНЩИНЕ (ВТОРАЯ ПОЛОВИНА ХІХ – НАЧАЛО ХХ ВЕКА) В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВУЗОВ УКРАИНЫ

Ульянова В.С.

Коммунальное учреждение „Харьковская гуманитарно-педагогическая академия” Харьковского областного совета, переулок Руставели, 7, г. Харьков, Украина

kharkivska_hgra@ukr.net

В статье проанализированы перспективы использования опыта организации гимназического образования девушек на Слобожанщине и современного музыкального образования в высших учебных заведениях. Рассмотрены современные подходы к качеству музыкального образования в высшем учебном заведении. В условиях развития современного образования в Украине, акценты практических и теоретических задач совпадают с многогранностью учебных систем прошлого, в частности государственные и частные учебные заведения, обращение к домашнему образованию с целью улучшения знаний начального образования (родного и иностранных языков).

Ключевые слова: опыт, гимназическое образование, современное музыкальное образование, Слобожанщина, педагогические вузы Украины.

**PROSPECTS OF WOMEN EXPERIENCE SECONDARY EDUCATION
IN SLOBOZHANSCHYNA (SECOND HALF OF XIX - BEGINNING OF XX CENTURY)
IN TODAY'S MUSIC EDUCATION PEDAGOGICAL UNIVERSITIES OF UKRAINE**

Ulyanova V.S

*Public Institution „Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy” Kharkiv regional council,
Rustaveli Lane, 7, Kharkov, Ukraine*

kharkivska_hgpa@ukr.net

This paper examines the use of experience of high school education for women Slobazhanschyni in today's music education pedagogical higher educational institutions of Ukraine. The system of additional requirements for the professional competence of teachers of music. In pedagogical theory hardly considered to improve the quality of music education. Study of the practice of musical training of teachers of art culture and music teachers, ethics and aesthetics, allowed to say that in many cases the motivation mastering music theory teaching material students is low, no idea of the system of musical knowledge, students can not properly apply DOLE in the classroom for professional disciplines. These shortcomings raise contradictions between: the requirements of the labor market to the level of training of musicians and the quality of professional training of graduates of secondary schools; demands of society to the individual teacher of music and an insufficient level of development of the theory of his training. Each new stage of music education characterized by the appearance of certain forms of education that meet the requirements of the era with her inherent artistic tastes, schools and trends, creative individual musicians personalities. In terms of socio-economic change, reform of the social life and national revival, spiritual development, increase self-awareness and a sense of public duty Ukrainian people, the actual trend is playing the best achievements of high school education in general, and practical methods and forms of education and training of women in particular, that leads to the intensification of research work in this field, to study and analyze the accumulated national experience training and education of women.

Key words: management, quality, future teachers of computer science, the modernization of education, information technology, university, teacher education.

Постановка проблеми. На сучасному етапі у вищих навчальних закладах України музично-педагогічна освіта покликана створювати нові, якісні підходи до професійного зростання майбутніх вчителів художньої культури та вчителів музичного мистецтва, етики та естетики. У першу чергу, це стосується розвитку розумово-творчої активності особистості у сфері національної освіти: вдосконалення форм та методів викладання навчальних предметів, орієнтація на „знанецентризм”, абсолютизацію розумового потенціалу пізнавальної активності, творчої самореалізації та інтелектуального самовдосконалення на засадах гуманізму.

Особлива ланка освітянської сфери – педагогічні ВНЗ, які готують майбутніх учителів художньої культури та вчителів музичного мистецтва, етики та естетики для загальноосвітньої школи. Саме ця освітня галузь потребує формування професійного спеціаліста, здатного внести в традиційну систему виховання та навчання конструктивні музично-педагогічні інновації, зокрема постійне оновлення музично-теоретичних знань (МТЗ), які має здобути сучасний викладач музики.

Музична освіта в сучасній Україні – це складний і широкий спектр багатогранних, але не до кінця вивчених проблем. Поєднання виконавської та педагогічної підготовки студента зумовлено, перш за все, своєрідністю музики як мистецтва і як процесу передачі і засвоєння змісту музичної освіти. Як вказує В. Рожок, наразі система музичної освіти зазнає складного періоду. Аналіз професійних та особистісних якостей студентів виявив відсутність цілісного уявлення про професійну діяльність. Студенти не вміють використовувати знання з однієї предметної області в іншій. Вони воліють отримувати інформацію в готовому вигляді, зачувати матеріал. Творчі завдання викликають у студентів труднощі. Це є наслідком невідповідності викладачів до використання сучасних технологій навчання, в основі яких – самостійна продуктивна діяльність студентів. На наш погляд, причина криється, насамперед, у неправильному підході до музичної освіти. Сучасна музична освіта формує молодого фахівця, насамперед як музиканта, а не як викладача. Ще один аспект цієї проблеми – роз'єднаність досліджуваних музичних дисциплін. Вони відірвані одна від одної і

від основного завдання музичної освіти – оволодіння музичною мовою. Нагромадження теоретичних знань без навичок їх практичного застосування виявляється непотрібним вантажем. Предмети ізольовані один від одного, у кожного педагога своя вузька спеціалізація, і в підсумку всі компоненти залишаються розрізненими знаннями [2, с. 84].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості професійної підготовки викладачів музики, а також проблеми музично-педагогічного виховання фахівців висвітлені в працях таких науковців, як: А. Баканурський, В. Бутенко, Л. Масол, В. Муцмахер, С. Ничкало, Л. Ніколаєнко, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Семашко, В. Шацька, Т. Щериця, О. Щолокова.

Вирішенню проблем методичної підготовки майбутнього вчителя музики присвячені праці російських та зарубіжних учених, а саме: О. Апраксина, Л. Арчажникова, Н. Ветлугіна, Р. Джердімалієва, В. Орлова; а також українських: А. Болгарський, Л. Коваль, Л. Матвєєва, Г. Ніколаї, І. Немикіна, В. Яконюк та багатьох інших науковців.

Грунтовно розроблені й упроваджені окремі методики музично-теоретичних знань і навичок, теоретико-аналітичних умінь, зокрема музично-історичних підходів до фахової підготовки такими науковцями: Е. Карпова, І. Малашевська, Т. Панасенко, Н. Провозіна, К. Станіславська, Т. Щериця; системного підходу: В. Афанасьєв, Ю. Полянський, О. Щолокова та ін; інформаційного підходу в художньо-естетичній галузі знань: Л. Арчажникова, В. Мирошніченко, О. Олексюк, О. Ростовський, О. Рудницька, В. Шульгіна.

Застосування засобів українського фольклору в навчанні та вихованні молоді розкрито в працях таких видатних педагогів: А. Авдієвський, І. Бех, А. Болгарський, С. Горбенко, І. Зязюн, А. Іваницький, Д. Кабалевський, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, К. Ушинський, В. Сухомлинський; представників зарубіжної музичної педагогіки: Л. Баренбойм, Е. Жак-Далькрос, З. Кодай, К. Орф; мистецтвознавців: Г. Костюк, І. Ляшенко, Г. Побережна; фольклористів: Е. Алексєєва, О. Гулак-Артемівський, В. Верховинець, М. Дмитренко, В. Дубравін, К. Квітка, Ф. Колесса, О. Кольберг, А. Коціпінський, С. Русова, П. Сокальський, О. Стеблянок.

Проблеми теорії і методики музично-педагогічної освіти висвітлено в працях таких сучасних науковців: О. Богданової, О. Гончаренко, Є. Єфремова, І. Клименко, Г. Коропніченко, Т. Науменко, І. Пясковського, С. Садовенко, Т. Танько та багатьох інших. Вони роблять акцент на необхідності глибокого вивчення народного мистецтва, на важливості дослідження його природи й особливостей в історії нашого суспільства.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Розглянути специфіку сучасного музичного навчання в контексті досвіду гімназичної освіти жінок на Слобожанщині (друга половина XIX – початок XX століття)

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Проаналізувати використання досвіду організації гімназичної освіти жінок на Слобожанщині в умовах сучасної музичної освіти педагогічних вищих навчальних закладів України. Розглянути систему додаткових вимог до рівня професійної компетентності майбутніх вчителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. У педагогічній теорії майже не розглянуто питання підвищення якості музичної освіти. Вивчення практики музичної підготовки майбутніх учителів художньої культури та вчителів музичного мистецтва, етики та естетики, дозволило констатувати, що в багатьох випадках мотивація засвоєння музично-теоретичного навчального матеріалу студентів знаходиться на низькому рівні, відсутні уявлення про систему музичних знань, студенти не можуть належним чином застосовувати МТЗ на заняттях з фахових дисциплін.

Зазначені недоліки породжують суперечності між: вимогами ринку праці до рівня професійної підготовки музикантів та якістю підготовки випускників професійних середніх

навчальних закладів; вимогами суспільства до особистості викладача музики та недостатнім рівнем розробки теорії його професійної підготовки.

Кожен новий етап музичної освіти характеризується появою певних освітніх форм, які відповідають вимогам епохи з властивими для неї художніми уподобаннями, школами та напрямками, творчістю окремих музикантів-особистостей.

До сучасних викликів у сфері вищої професійної музичної освіти належать процеси євроінтеграції як втілення головних положень Болонської декларації, до якої приєдналася й Україна. Головний потенціал участі у створенні загальноєвропейського простору освіти реалізується як діяльність, зміст якої формується шляхом обміну духовними цінностями – передусім знаннями, ідеями, навичками, науковими та художніми моделями світу [3, с. 84].

Тим ціннішим на сучасному етапі освітньої євроінтеграції є досвід країн учасниць Болонського процесу. За цей час європейська спільнота виробила низку стратегій, здолала шлях апробацій та невдач. Увесь цей досвід умовно можна поділити на кілька стратегічних секторів. Так, протягом десяти років процес створення єдиного європейського простору вищої освіти і підвищення престижу європейської системи вищої освіти у світі був спрямований на: упровадження системи зрозумілих і порівнюваних наукових ступенів; організацію вищої освіти за системою, яка включає два основні рівні – власне вища освіта й аспірантура; впровадження єдиної системи залікових одиниць; полегшення пересування для студентів та викладачів; розвиток європейського співробітництва у сфері забезпечення якості освіти; розвиток європейських аспектів вищої освіти [5, с. 52].

Різноманітність національних освітніх традицій у країнах Європи спричинила багатовекторність процесу. Європейці вирішують проблеми уніфікації-розбіжності в національних освітніх системах, розробляючи та впроваджуючи програми з окремих спеціальностей за участю чотирьох-шести країн на основі власного досвіду в певній сфері, зберігаючи, що особливо цінно в цій ситуації, власну гідність. Природно, що отримані в результаті такої співпраці дипломи та кваліфікації будуть визнаватися саме в цих країнах. Вважаємо, що для України участь у таких програмах може стати перспективною на шляху до втілення принципів Болонської декларації.

Мистецька вища професійна освіта, зокрема музична, має свою специфіку і вимагає особливих стратегій для реформування. Відомо, що саме цим зумовлене створення об'єднань вищих навчальних закладів із підготовки музикантів-виконавців. Наведемо приклади головних напрямів співпраці країн-підписантів на шляху реформування вищої професійної музичної освіти. Так, провідною установою з питань втілення резолюції Болонської декларації на рівні створення європейського простору вищої музичної освіти є європейська тематична мережа під назвою „Поліфонія” (The „Polifonia”).

Роботу „Поліфонії” умовно називають Дублінським Дескриптором у галузі музичної освіти. Дублінські Дескриптори були сформульовані в межах Болонського процесу з метою створення структур базових кваліфікацій для Європейського Простору Вищої Освіти (ЕНЕА). Дескриптори визначаються за шістнадцятьма положеннями і за трьома циклами кваліфікації у сфері вищої музичної освіти. Міністри освіти всіх сорока п'яти країн-підписантів на зустрічі в Бергені (травень, 2005) вирішили, що Дублінські Дескриптори стануть базовими для розвитку національних структур із визнання музичних кваліфікацій. До цих процесів музичної освітньої інтеграції було залучено 60 вищих навчальних закладів із 32 країн континенту; їхніми проблемами опікується і Європейська Асоціація Консерваторій (Association Europeenne des Conservatoires). Мета заходів з об'єднання зусиль у межах впровадження Болонської декларації – привернути увагу до проблем євроінтеграції вищих музичних навчальних закладів та усвідомити специфіку окремих програм навчання в закладах професійної музичної освіти [3, с.74].

В умовах соціально-економічних змін, реформування суспільного життя й національного відродження, духовного розвитку, зростання самосвідомості та почуття громадського обов'язку українського народу, актуальною стає тенденція відтворення кращих здобутків гімназійної освіти взагалі, та практичних методів і форм навчання й виховання жінок зокрема, що спонукає до активізації науково-дослідної роботи в цій галузі, з метою вивчення та аналізу накопиченого національного досвіду навчання та виховання жінок.

Діяльність сучасних домашніх наставників та вчителів багатьма освітянами розглядається як загальнодержавна проблема.

Варто відмітити, що певні причини, пов'язані з умовами нашого життя, призвели до відродження тенденції домашньої освіти, і як наслідок – упорядкування агентств з надання послуг домашніх наставниць та вчительок.

Через брак часу для виховання та педагогічну неспроможність власних батьків, більшість сучасних дітей не досягають того розвиткового рівня, якого могли б досягти. Задля попередження, виявлення та усунення зазначених проблем у наш час і пропонують свої послуги професійні домашні наставниці.

На території Харкова існує величезна кількість агентств гувернерів. Особливою популярністю, у зв'язку з наявністю гарних відгуків користуються такі: „Добрий ангел”, „Мамины помощники”, „Family House”, „Good”, „Домашний персонал”, „Мери Поппинс”, „Работа и семья”, „Семья от А до Я”. Зазначені агентства пропонують послуги кваліфікованих нянь, гувернанток-педагогів, психологів, репетиторів та логопедів.

Домашні педагогічні працівники, залежно від побажань батьків та віку дитини, беруть на себе усі клопоти, пов'язані з підготовкою дітей до школи, виконання ними домашніх завдань та вивчення іноземних мов. Кандидатури потенційних працівників розглядаються лише за наявності педагогічної освіти.

Непорушною умовою для кандидаток у домашні наставниці та вчительки є наявність педагогічної освіти, що є відродженням тенденції до набуття педагогічної освіти сучасними жінками. На вибір батьків, агентствами пропонуються різноманітні методики навчання та виховання. У разі виникнення необхідності в проведенні дитячого свята, фахівці цікаво та професійно організують будь-який дитячий захід.

Вищезазначені агентства стануть у нагоді й батькам, які шукають домашніх педагогів. Так, кожен із закладів має каталог з фотокартками та докладними характеристиками й рекомендаціями кандидаток. Агентства мають у своєму штаті психолога, який розробляє певні вимоги, інструкції та рекомендації, як для гувернанток та домашніх наставниць, так і для батьків, що запрошують до своєї сім'ї домашніх наставників та гувернерів. Наводимо приклад найбільш поширених рекомендацій, що спираються на виявлену нами тенденцію залучення батьків до організації навчання в жіночих гімназіях Слобожанщини. Але, відповідно до умов сучасності та теми нашого дослідження, можемо зазначити, що ця тенденція трансформувалася в тенденцію залучення батьків до організації домашнього навчання. Розглянемо низку сучасних рекомендацій для батьків:

- 1) у перші дні перебування гувернантки у вашому домі їй необхідно ознайомити з оселею, а також предметами та речами, які їй стануть у нагоді під час роботи з дитиною, дати можливість домашньому педагогу адаптуватися до нових умов;
- 2) створити додаткове розвиваюче предметне середовище, яке необхідне для нормального зростання та розвитку дитини. Із метою прищеплення вихованцям необхідних культурно-гігієнічних і трудових навичок необхідно мати у вжитку такі речі: санітарно-гігієнічні засоби, вішак для одягу і рушника, дзеркало, меблі, що відповідають зросту дитини, інвентар для побутової праці, а також розвиваючі іграшки, ігри та книги, які відповідають віку дитини, а у разі потреби – спортивний інвентар.

Спираючись на вищезазначену тенденцію, а також на визначення поняття домашня наставниця, можемо зазначити, що сучасні вимоги до гувернанток та домашніх наставників майже не відрізняються від вимог до них у досліджуваній період. Розглянемо ці вимоги докладніше:

1) робота домашнього педагога спрямована на охорону життя й здоров'я дитини та на її всебічний розвиток, тому дотримання режиму дня, що відповідає віку, дозволяє вчасно задовольнити потреби вихованця у відпочинку, харчуванні та різноманітній діяльності протягом дня. У майбутньому такі звички допоможуть дитині навчитися цінувати час, бути зібраною, організованою та все встигати;

2) з урахуванням анатомо-фізіологічних особливостей (наприклад, вузькі носові проходи і пов'язана з цим недостатня вентиляція легенів), дитина повинна якнайбільше знаходитися на свіжому повітрі, щоб виключити кисневий голод з усіма наслідками, що виникають. Тому, значну кількість занять та ігор домашня наставниця (гувернантка) намагається проводити під час прогулянок. Водночас, вона знайомить дитину з навколишньою природою, навчає дбайливому ставленню до неї та любові до всього живого. Проводить загартовування організму дитини у відповідну пору року (ігри з водою, піском, вітром, повітряні і сонячні ванни...);

3) важливо створити умови, що забезпечують радісний та бадьорий настрій дитини, тому домашня наставниця ретельно обмірковує щоденний робочий план, підбирає книжки, іграшки, посібники для навчання, робить заготовки з паперу, тканини й природних матеріалів. Як правило, педагог робить цю підготовку під час денного відпочинку вихованця. В інтересах дитини гувернантка не повинна займатися приготуванням їжі для родини, пранням білизни, прибиранням приміщення, тобто виконанням обов'язків хатньої робітниці. Для виконання роботи з ведення хатнього господарства агентства пропонують послуги спеціально підготовлених економок.

Отже, різноманіття існуючих агентств та фірм гувернерів, а також різноплановість їхньої діяльності, активізує та розширює наукову роботу в цій галузі. Питання домашньої освіти розглядаються не лише в педагогічних колах, а й науковцями. На сучасному етапі гостро постає питання підготовки кваліфікованих фахівців нової спеціальності – „домашній педагог”. Так, Київський національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова протягом декількох років займається підготовкою педагогічних працівників зі спеціальності „дошкільний вихователь-гувернер”.

На основі проаналізованих історичних джерел можна зробити висновок про те, що сучасні домашні педагоги мають більш вузькі спеціалізації, порівняно з випускницями жіночих гімназій Слобожанщини, а саме:

1. Гувернер – вища гуманітарна освіта, комунікабельність, досвід роботи з дітьми;
2. Прогулянкова няня – гуманітарна, або педагогічна освіта, знання історії міста, досвід роботи з дітьми;
3. Няня – гуманітарна, педагогічна, медична, або спеціалізована освіта, досвід догляду за дітьми, навички масажу, надання першої допомоги;
4. Репетитор – вища педагогічна освіта, досвід у підготовці дитини до школи, ліцею, гімназії, ВНЗ;
5. Хатня робітниця, кухар – акуратність, порядність, вміння створити затишок у будинку, вміння гарно готувати;
6. Економка – економічна, або фінансова освіта, вміння вести бюджет, розподіляти обов'язки інших найманих робітників (кухарів...), сплата рахунків, замовлення квитків, запис телефонної інформації;
7. Доглядальниця – медична освіта, досвід догляду за хворими, надання медичної допомоги.

У свою чергу, активний розвиток гувернерства вимагає розробки відповідних положень, програм, складання посібників та іншої методичної літератури. Так, Б. Свиридов упорядкував посібник „365 порад няням та гувернанткам”, у якому містяться теоретичні та практичні знання, а також, який відповідає сучасним вимогам у галузі освіти дітей з обмеженими можливостями [1, с.12].

Отже, ми дійшли висновку, що перш за все, необхідно прагнути до сприйняття цілісності особистості дитини, враховувати її природні задатки та творчо ставитися до самого процесу виховання. Вагоме місце посідають рекомендації, щодо організації домашньої освіти, поради з приводу подолання шкідливих звичок, проблемної поведінки, дитячих страхів, а також висвітлено різні шляхи усунення проблеми неслухняності дітей.

Серед найважливіших якостей, які необхідно виховувати у дитини, Б. Свиридов виділяє: організованість, відповідальність та самостійність, а також звертає увагу читачів на доцільність покарань. Особливу увагу автор приділив проблемі здоров'я дітей, зокрема питанням правильного харчування, розвитку відповідального ставлення до власного здоров'я та спорту.

Поряд із цим, посібник містить численні практичні поради щодо перших заходів у випадку хвороби дитини.

Розвитку здібностей та навичок автор присвятив окремий розділ: поради щодо використання столових приборів, вміння користуватися туалетом, засвоєння навичок спілкування, а також подолання труднощів, які виникають внаслідок неухважності, розвиток здібностей та підготовка до школи.

Окремий розділ посібника автор присвятив проблемі потреб дітей із обмеженими можливостями. Б. Свиридов радить, враховуючи особливості та вік вихованців, пам'ятати про необхідність привчання їх до дисципліни та самообслуговування. На думку фахівця, розвиток дрібної моторики рук за допомогою малювання допоможе частково усунути окремі проблеми.

Поряд із цим, до посібника увійшли розділи, присвячені обладнанню дитячої кімнати, корисним порадам та навичкам, які стануть у нагоді няням і гувернанткам, а також цікавий дитячий гороскоп.

Із приводу додатків слід зазначити, що вони містять різноманітні психологічні тести, значну кількість яких призначено домашнім педагогам („Чи гарний ви домашній вихователь?”...), а також тести, спрямовані на визначення можливостей, рівня знань та здібностей дитини („Можливо, ваш підопічний – вундеркінд?”, „Яку професію обрати?”, „Чи подобаєшся ти людям?”), а також перевірка готовності до школи – за Г. Вітцалком, та визначення загальних здібностей – 40 завдань і тестів Айзенка [2, с. 24 – 31].

Отже, теоретичні підвалини, професійна та кваліфікована підготовка домашнього педагога в сучасній державній освітній системі, а також ліцензування його діяльності - усе це сприятиме інтенсивному розвитку та високій якості сучасного домашнього навчання й виховання.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, вивчення та аналіз педагогічного досвіду другої половини XIX – початку XX ст. показує, що домашня освіта, вийшовши на шлях відродження, потребує вдосконалення та поповнення найкращими здобутками в цій галузі. В умовах розбудови сучасної освіти в Україні акценти практичних та теоретичних завдань співпадають з багатогранністю навчальних систем минулого, зокрема державні та приватні навчальні заклади, звернення до домашньої освіти з метою поліпшення знань початкової освіти (рідної та іноземних мов), сприятимуть інтеграції держави до Європи.

На підставі проведеного дослідження, нами визначено основні перспективні напрями використання досвіду організації гімназійної освіти жінок на Слобожанщині (друга половина

XIX – початок XX століття) у сучасних педагогічних ВНЗ України. А саме: надавати навчання виховуючого патріотичного характеру шляхом формування емоційно-ціннісного ставлення учнів до навколишнього світу, створення цікавих, доступних для дітей підручників та посібників, застосування різних видів наочності; стимулювання й мотивація інтересу до навчання в позакласній та позашкільній виховній роботі з учнями, призначення стипендій, надання дозволу займатися репетиторством, залучення батьківських комітетів до участі в педагогічному процесі для розвитку почуттів обов'язку та відповідальності школярів; підвищувати науково-теоретичний рівень навчання в школах та наближувати його до потреб життя, за допомогою повідомлення учням інформації про нові науково-технічні досягнення, проведення факультативних занять зі стародавніх мов, історії культури й релігії, педагогіки та курсу домашнього господарства; забезпечити здобуття дівчатами знань, вмінь, навичок, необхідних для самостійного життя, виконання професійних та соціальних жіночих ролей; забезпечити викладання вихованкам жіночих гімназій цінностей світової, європейської та національної української культур, усвідомлення їхнього взаємозв'язку і взаємовпливу, внеску до скарбниці загальнолюдської культури; актуалізувати зміст навчально-виховного процесу в межах впровадження моделі жіночої освіти та виховання, вдосконалити методiku викладання з урахуванням психофізіологічних і соціокультурних особливостей статі; залучати викладачів нових навчально-виховних закладів (гімназій, ліцеїв, коледжів) до участі у підготовці навчально-методичних посібників, роботі педагогічних товариств, семінарів та конференцій, присвячених питанням освіти.

Загалом результати дослідження дають підстави стверджувати, що використання досвіду жіночих навчальних закладів у XIX - на початку XX століття в сучасних школах і вищих навчальних закладах допоможе відродити втрачені традиції у вихованні жінок (відродити інститут кураторства, скорегувати зміст освіти з акцентом на духовно-моральному вихованні жінок, впровадити методики навчання і виховання в сім'ї (домашні вчителі), адаптувати позитивний досвід роботи опікунської ради до сучасних навчальних закладів, посилити відповідальність батьків, педагогів, суспільства, засобів масової інформації, держави за моральне виховання підростаючого покоління та ін.), переосмислити реформування освіти з урахуванням гендерних підходів, а також підвищити якість загальної та професійної підготовки сучасних жінок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондарчук П. М. Інститути шляхетних дівчат / П. М. Бондарчук // Енциклопедія історії України : В 5 т. / В. А. Смолій (голова редкол.), В. Ф. Верстюк, С. В. Віднянський, В.О.Горбик та ін. – Т. 3. – К., 2005. – С. 504.
2. Дем'яненко Н. М. Педагогічна освіта в Україні в першій половині XIX ст. / Н. М. Дем'яненко, І. П. Важинський // Педагогіка і психологія. – К., 2001. – № 3 – 4. – С. 201 – 212.
3. Джури́нский А. Н. История образования в педагогической мысли / А. Н. Джури́нский – М., 2003. – 400 с.
4. Добровольська В. А. Становлення та розвиток системи жіночої освіти України / В. А. Добровольська // Південний архів. Зб. наук. праць. Історичні науки. – Вип. VIII. – Херсон : Видавництво ХДПУ, 2002. – С. 108 – 115.
5. Хриков Є. М. Моніторинг задоволеності студентів діяльністю вищого навчального закладу / Є. М. Хриков // Науково-методичний альманах. – № 3, 2008 р. – Луганськ – Стаханов : Альма-матер, 2008. – 304 с. – С. 41 – 44.
6. Управління якістю освіти / [Войтенко В. І., Лавренюк А. О., Малинич Л. М. та ін. За заг. ред. Лавренюка А. О.] – Хмельницький : ХОППО ; Кам'янець-Подільський : Абетка – НОВА, 2003. – 184 с.

REFERENCES

1. Bondarchuk P. M. Instytuty shljahetnyh divchat / P. M Bondarchuk // Encyklopedija istorii' Ukrainy : V 5 t. / V. A. Smolij (golova redkol.), V. F. Verstjuk, S. V. Vidnjans'kyj, V.O.Gorbyk ta in. – T. 3. – K. , 2005. – P. 504.
2. Dem'janenko N. M. Pedagogichna osvita v Ukraini v pershij polovyni HHH st. / N. M. Dem'janenko, I. P. Vazhyns'kyj // Pedagogika i psihologija. – K. , 2001. – № 3 – 4. – P. 201 – 212.
3. Dzhurinskij A. N. Istorija obrazovanija v pedagogicheskoy mysli / A. N. Dzhurinskij – M. , 2003. – 400 p.
4. Dobrovol'ska V. A. Stanovlennja ta rozvytok systemy zhinochoi' osvity Ukrainy / V. A. Dobrovol'ska // Pivdennyj arhiv. Zb. nauk. prac'. Istorychni nauky. – Vyp.VIII. – Herson : Vydavnytvo HDPU, 2002. – P. 108 – 115.
5. Hrykov Je. M. Monitoryng zadovolenosti studentiv dijial'nistju vyshhogo navchal'nogo zakladu / Je. M. Hrykov // Naukovo-metodychnyj al'manah. – № 3, 2008 r. – Lugans'k – Stahanov : Al'ma-mater, 2008. – 304 s. – P. 41 – 44.
6. Upravlinnja jakistju osvity / [Vojtenko V. I., Lavrenjuk A O., Malynych L. M. ta in. Za zag. red. Lavrenjuka A. O.] – Hmel'nyc'kyj : HOIPPO ; Kam'janec'-Podil's'kyj : Abetka – NOVA, 2003. – 184 p.